

ผลของโปรแกรมการให้ข้อมูลต่อการรับรู้และพฤติกรรม

การดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ

ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเขาสวนกวาง

จังหวัดขอนแก่น

The Effect of Information Program on Maternal Perception And Self Care Behavior for Children with Pneumonia in Khaosuankwang Hospital KhonKaen Province

บทความวิจัย

วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ

Journal of Nursing Science & Health

ปีที่ 33 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน) 2553

Volume 33 No. 2 (April-June) 2010

รัชดา นาคสี พย.ม. (พยาบาล)*

จินตนา ตั้งวรพงษ์ชัย ปส.ด. (การพยาบาล)**

Rutchada Naksee MSN. (Nursing)*

Jintana Tangvoraphonkchai Ph.D. (Nursing)**

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลของโปรแกรมการให้ข้อมูลต่อการรับรู้และพฤติกรรมมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาของเด็กที่อายุต่ำกว่า 5 ปี ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยด้วยโรคปอดอักเสบและเข้ารับการในแผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 20 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนดและทำการสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 10 ราย และกลุ่มควบคุม 10 ราย ด้วยการจับสลาก โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการให้ข้อมูลที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้น กลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติจากพยาบาลในแผนกกุมารเวชกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการรับรู้และพฤติกรรมมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85 และ 0.92 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติที (t-test)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : โปรแกรมการให้ข้อมูล การรับรู้ พฤติกรรมมารดา

Abstract

This study was a quasi-experimental research . The objective of the research was to study the effect of information program on maternal perception and self caring behavior for children with pneumonia in Khaosuankwang Hospital. The sample group, obtained through purposive sampling, consisted of 20 mothers of children under 5 years diagnosed being sick of pneumonia, admitted as in-patients of in-patient ward, Khaosuankwang

* นักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ และกรรมการบริหารศูนย์ส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนวัยแรงงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

hospital, Khon Kaen province as of the criterion. The tool for data collection was the questionnaire form for maternal perception and self care behavior for children with pneumonia, provided according to content review under inspection of 3 qualified inspectors with reliability value of 0.85 and 0.92 as on Cronbach's Alpha Coefficient. Data analyzing was done by percentage, mean, standard deviation and t-test.

The study outcome appeared :

1. After the experiment, the experimental group gained higher average score on maternal perception and self caring behavior for children with pneumonia than the controlled group at statistical significance of 0.01.
2. After the experiment, the experimental group gained higher average score on maternal perception and self caring behavior for children with pneumonia than before the experiment at statistical significance of 0.01.

keywords : information program, perception, self care behavior

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคปอดอักเสบจัดอยู่ในกลุ่มโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กที่พบบ่อย และเป็นปัญหาสำคัญเนื่องจากเป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งของโรคติดเชื้อในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี^{1,2} สำหรับสถานการณ์การป่วยด้วยโรคปอดอักเสบในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ของประเทศไทย จากสถิติปี พ.ศ. 2544 พบ 87,672 คน จังหวัดขอนแก่น พบเด็กโรคปอดอักเสบสูงสุดจำนวน 2,291 คน³ และในปีพ.ศ. 2546 พบว่าจังหวัดขอนแก่นมีผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบมากเป็นอันดับที่ 2 มีอัตราป่วย 66.2 ต่อประชากรแสนคน กลุ่มผู้ป่วยที่พบมากที่สุดคือเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1,944 คน⁴ จากสถิติโรงพยาบาลเขาสวนกวางในปี พ.ศ. 2548-2550 พบว่า มีผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่เข้ารับการรักษารักษาในโรงพยาบาลด้วยโรคปอดอักเสบมีจำนวน 611, 650 และ 780 ราย ตามลำดับ สะท้อนถึงจำนวนผู้ป่วยที่มีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับแต่ไม่มีรายงานการเสียชีวิตระหว่างรักษาในโรงพยาบาล

โรคปอดอักเสบจัดอยู่ในกลุ่มโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีอาการรุนแรงและเสียชีวิตง่าย จากการเจ็บป่วยด้วยโรคปอดอักเสบซ้ำ ส่งผลกระทบต่อเด็กโดยตรงมีอาการหอบเหนื่อย ไข้สูง เด็กจะมีพฤติกรรมต่อต้าน ไม่ร่วมมือในการรักษา ส่งผลต่อพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ได้นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจ สุขภาพกายและใจของมารดาที่ต้องพาเด็กมา

รับการรักษาที่โรงพยาบาล จากการศึกษาพบว่าความรู้การรับรู้ของมารดาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติของมารดาในการดูแลเด็กโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจ หากมารดามีความรู้ การรับรู้ในการดูแลผู้ป่วยเด็กที่ถูกต้องจะช่วยลดจำนวนผู้ป่วยและการเจ็บป่วยซ้ำได้ จากอุบัติการณ์อัตราการรักษาซ้ำด้วยโรคปอดอักเสบภายใน 28 วันหลังจำหน่ายของผู้ป่วยเด็กโรงพยาบาลเขาสวนกวางปี 2552 คิดเป็นร้อยละ 2 ซึ่งเกินเกณฑ์ที่โรงพยาบาลกำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 1 เช่นเดียวกับเกณฑ์มาตรฐานกองการพยาบาลที่กำหนดอัตราการกลับมารักษาด้วยโรคเดิมซ้ำ ภายใน 28 วันหลังจำหน่ายไม่ควรเกินร้อยละ 1 และจากการศึกษาพฤติกรรมการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบของมารดาในหอผู้ป่วยเด็กโรงพยาบาลเขาสวนกวาง จำนวน 20 ราย พบว่ายังให้การดูแลไม่ถูกต้องโดยมารดาบอกว่าไม่ค่อยมีความรู้พยาบาล มีภาระงานมากไม่ค่อยมีเวลาให้ข้อมูลและเสนอแนะว่าควรมีสื่อที่ชัดเจน ทันสมัย เพื่อดึงดูดความสนใจ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาโปรแกรมการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรคและการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ตามแนวคิดทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม⁵ ซึ่งโปรแกรมการให้ข้อมูลช่วยให้มารดาสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง สะดวกและสามารถนำไปทบทวนที่บ้านได้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ภายหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

สมมติฐานการศึกษา

1. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ สูงกว่ากลุ่มควบคุม

2. ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง

กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีการพยาบาลของโอเร็ม^{5,6} เป็นกรอบในการศึกษา โดยโอเร็มเชื่อว่าคนเป็นผู้มีศักยภาพมีความสามารถในการกระทำอย่างจงใจ สามารถเรียนรู้และวางแผนจัดระเบียบปฏิบัติกิจกรรมเพื่อดูแลตนเองได้ สำหรับเด็กเพียงอยู่ในระยะเริ่มต้นของพัฒนาการ ศักยภาพยังไม่สมบูรณ์จึงต้องการการดูแลช่วยเหลือจากผู้ดูแล ยิ่งเมื่อเด็กเกิดการเจ็บป่วยไม่สามารถสนองตอบความต้องการในการดูแลทั้งหมด จำเป็นต้องอาศัยมารดาในการดูแล หากมารดามีศักยภาพการดูแลไม่เพียงพอหรือไม่สามารถตอบสนองความต้องการการดูแลทั้งหมดของเด็กได้ ทำให้เกิดความพร่องในการดูแล อาทิ การขาดความรู้ การรับรู้ในการดูแล จึงจำเป็นที่พยาบาลต้องให้การช่วยเหลือสนับสนุน⁷ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้พัฒนาโปรแกรมการให้ข้อมูลซึ่งประกอบด้วย การสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์^{8,9} “ดูแลถูกต้อง : ปกป้องลูกน้อยจากปอดบวม” และคู่มือ “การดูแลเด็กปอดบวม” ช่วยส่งเสริมให้มารดามีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กที่เหมาะสม การชี้แนะสนับสนุนทำให้มารดาได้ระบายความรู้สึก มีกำลังใจในการดูแล และการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมในการดูแลผู้ป่วย

เด็ก⁷ โดยการสาธิตการปฏิบัติและให้มารดาฝึกปฏิบัติ¹⁰ ซึ่งโปรแกรมการให้ข้อมูลดังกล่าวจะส่งเสริมคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของมารดาให้เกิดการเรียนรู้ รับรู้เหตุการณ์ที่ถูกต้อง มีความตั้งใจ มีแรงจูงใจในการดูแลผู้ป่วยเด็ก⁷

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบสองกลุ่มวัดก่อน-หลัง กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยด้วยโรคปอดอักเสบและเข้ารับการรักษาที่แผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 20 ราย¹¹ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนดและสุ่มเข้ากลุ่มด้วยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 10 ราย กลุ่มควบคุม 10 ราย¹² กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการให้ข้อมูลที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น กลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติในหอผู้ป่วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วยโปรแกรมให้ข้อมูลประกอบด้วยสื่อวีดิทัศน์ “ดูแลถูกต้อง : ปกป้องลูกน้อยจากปอดบวม” และคู่มือ “การดูแลเด็กปอดบวม” เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปแบบสัมภาษณ์การรับรู้เกี่ยวกับโรคและการดูแลที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นและแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลของมารดาที่ประยุกต์จากแนวคิดทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน หาค่าความเชื่อมั่นโดยสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบวัดการรับรู้และแบบวัดพฤติกรรมการดูแล 0.85 และ 0.92 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติที

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้คำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย การชี้แจงรายละเอียดให้กลุ่มตัวอย่างได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์โรงพยาบาลเขาสวนกวางและมหาวิทยาลัยขอนแก่นก่อนดำเนินการ

ผลการศึกษา

1. จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า คุณลักษณะของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีลักษณะใกล้เคียงกัน กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ มีอายุในช่วง

26 – 30 ปี ร้อยละ 40 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 100 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 60 ส่วนกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 31–35 ปี ร้อยละ 50 สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 80 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 50

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบการแจกแจงข้อมูลก่อนนำไปทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยพิจารณาจากค่า สถิติ Kolmogorov–Smirnov Test ผลพบว่า เป็นโค้งปกติ

2.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ก่อนการทดลองได้วัดการรับรู้ในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ($\bar{X} = 53.60$, $SD = 3.80$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 51.50$, $SD = 4.62$) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่า การรับรู้ของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ($\bar{X} = 60.00$, $SD = 5.16$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 57.70$, $SD = 5.14$) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ค่าเฉลี่ยคะแนน	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		t	p-value
		$\bar{X}$	SD		
คะแนนการรับรู้	กลุ่มทดลอง	53.60	3.80	1.109	0.282
	กลุ่มควบคุม	51.50	4.62		
คะแนนพฤติกรรมการดูแล	กลุ่มทดลอง	60.00	5.16	- 0.998	0.332
	กลุ่มควบคุม	57.70	5.14		

2.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ภายหลังการทดลองผู้ศึกษาได้วัดการรับรู้ในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ($\bar{X} = 63.90$, $SD = 1.73$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 60.40$, $SD = 2.07$) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่า การรับรู้ของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบในกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 80.70$, $SD = 2.26$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 70.40$, $SD = 6.12$) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ค่าเฉลี่ยคะแนน	กลุ่มตัวอย่าง	หลังการทดลอง		t	p-value
		$\bar{X}$	SD		
คะแนนการรับรู้	กลุ่มทดลอง	63.90	1.73	4.109	0.001
	กลุ่มควบคุม	60.40	2.07		
คะแนนพฤติกรรมการดูแล	กลุ่มทดลอง	80.70	2.26	4.656	0.001*
	กลุ่มควบคุม	70.40	6.12		

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนกับหลังการทดลอง

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอด

อักเสบของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ดังแสดงในตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างคะแนนการรับรู้ของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนกับหลังการทดลอง

ค่าเฉลี่ยคะแนน	ระยะการทดลอง	คะแนนการรับรู้		$\bar{d}$	SD	t	p-value
		$\bar{X}$	SD				
คะแนนการรับรู้	ก่อนการทดลอง	53.60	3.80	12.40	3.81	10.30	0.000*
	หลังการทดลอง	63.90	1.73				
คะแนนพฤติกรรมมารดา	ก่อนการทดลอง	60.00	5.16	20.70	5.44	12.04	0.000*
	หลังการทดลอง	80.70	2.26				

การอภิปรายผล

ในส่วนผลการทดลอง พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมมารดาในการดูแลของมารดาสูงกว่ากลุ่มควบคุมและสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าการศึกษานี้ผู้ศึกษาพัฒนาโปรแกรมการให้ข้อมูลตามแนวคิดระบบสนับสนุนและให้ความรู้ของโอเรม^{13,14} ในกลุ่มทดลอง โดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความไว้วางใจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสาร มีการให้ข้อมูลประกอบสื่อวีดิทัศน์ “ดูแลลูกน้อยจากปอดบวม และหนังสือคู่มือ การดูแลลูกเมื่อเป็นปอดบวม โดยวีดิทัศน์เป็นสื่อที่มีภาพเคลื่อนไหวประกอบเสียงที่ให้ความรู้สึกใกล้เคียงของจริงและกระตุ้นความสนใจ รับรู้ได้เป็นอย่างดีรวมทั้งสามารถฉายซ้ำตามต้องการ นอกจากนี้ยังมีการชี้แนะ สนับสนุนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นวิธีการส่งเสริมความพยายามให้มารดาสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กได้รวมถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้มารดาเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กโดยการสาธิตประกอบการฝึกปฏิบัติ ทำให้กลุ่มทดลองมีความมั่นใจ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แก่มารดาให้สามารถดูแลผู้ป่วยเด็กได้ด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้รับการดูแลตามปกติจากพยาบาลในหอ

ผู้ป่วย ซึ่งยังไม่มีโปรแกรมการให้ข้อมูลที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบจะเป็นการให้คำแนะนำตามปัญหาที่พบ ทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมมารดาของมารดาในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายตามสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ผลจากการศึกษา พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ดังนี้ ผู้ศึกษาได้ยึดหลักการสอนผู้ป่วยของโอเรม^{13,14} คือ การสอนในสิ่งที่ผู้ป่วยต้องการเรียนรู้เนื้อหาที่สอนต้องเสริมจากความรู้เดิม รวมทั้งสัมพันธภาพที่ดีและอบอุ่นระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วยจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้ยึดหลักการสนับสนุน และให้ความรู้แก่มารดาในกลุ่มทดลอง โดยเริ่ม

จากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความไว้วางใจ ซึ่งความไว้วางใจจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารเกิดความรู้สึกที่ดีเป็นมิตรกล้าพูดคุย ทำให้สามารถประเมินปัญหาของมารดาได้ตามความเป็นจริง นำมาพิจารณาความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการดูแลของทั้งผู้ป่วยและมารดา การชี้แนะและการให้การสนับสนุนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นวิธีการส่งเสริมความพยายามให้มารดาสามารถปฏิบัติกิจกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบได้ รวมถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้มารดาเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ทำให้กลุ่มทดลองมีความรู้สึกที่ดี มีความมั่นใจ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แก่มารดา ตลอดจนสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้พัฒนาโปรแกรมการให้ข้อมูลซึ่งประกอบด้วยสื่อวีดิทัศน์^{8,9} เรื่อง “ดูแลถูกต้อง : ปกป้องลูกน้อยจากปอดบวม” และหนังสือคู่มือ การดูแลลูกวัยเมื่อเป็นปอดบวม เพื่อเป็นการให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับโรคปอดอักเสบ ช่วยให้มารดามีการพัฒนาความรู้ และวีดิทัศน์เป็นสื่อที่มีภาพมีการเคลื่อนไหวประกอบเสียงที่ให้ความรู้สึกใกล้เคียงของจริงมาก สามารถฉายซ้ำตามที่ต้องการ และสื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ผ่านทางประสาทสัมผัสทางตาและหู ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ที่ว่าเป็นการแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งการรับรู้จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

ส่วนกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้ศึกษาได้รับการให้ข้อมูลจากพยาบาลประจำแผนกกุมารเวชกรรม ตักผู้ป่วยไปตามปกติ จะใช้ภาพพลิกและคู่มือปฏิบัติการดูแล จากการเปรียบเทียบในภาพรวมหลังทดลองพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเนื่องมาจากการให้บริการของพยาบาลในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรค การรักษาและการปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษายังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ป่วย เนื่องจากผู้ป่วยมีจำนวนมาก อีกทั้งภาระงานที่รีบเร่งทำให้ข้ามขั้นตอนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรค แนวทาง

การรักษาและวิธีการดูแล ซึ่งมีผลต่อการสร้างสัมพันธภาพ โดยเฉพาะความไว้วางใจที่มารดาและผู้ป่วยเด็กจะสามารถระบาย บอกกล่าวปัญหาต่างๆ ที่ประสบ จนทำให้ไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการที่ได้รับอย่างเต็มที่

ผลการศึกษาครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าการให้โปรแกรมการให้ข้อมูลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ที่ผู้ศึกษานำมาศึกษาสามารถเสริมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโรคปอดอักเสบ และส่งเสริมพฤติกรรมในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบให้แก่มารดาได้ โดยพยาบาลคอยติดตามประเมินความพร้อมในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ และช่วยตอบสนองความต้องการที่จำเป็นแก่มารดาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบการดูแลเหล่านี้สามารถช่วยให้มารดามีความสามารถในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบได้ดีขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการการดูแลตนเองของผู้ป่วยเด็กโรคปอดอักเสบได้ถูกต้องและเหมาะสม

สมมติฐานที่ 2 ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ สูงกว่าก่อนการทดลอง

ภายหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผู้ศึกษาได้ยึดหลักการสนับสนุนและให้ความรู้แก่มารดากลุ่มทดลอง โดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีอย่างต่อเนื่อง มีการชี้แนะ การสนับสนุนให้กำลังใจ รวมถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้มารดาเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบ ทำให้มารดามีความรู้สึกที่ดีเป็นมิตร กล้าพูดกล้าคุย ทำให้ประเมินปัญหาของมารดาได้ตามความเป็นจริงนำมาพิจารณาตัดสินใจความพร้อมในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบและตกลงร่วมกันว่าจะต้องเสริมสร้างศักยภาพการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลในด้านใดบ้าง เพื่อสนองตอบต่อความต้องการการดูแลของเด็กโรคปอดอักเสบและมารดา จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า การให้ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการให้ข้อมูลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอด

อักเสบ ที่มีสื่อวีดิทัศน์^{8,9} ประกอบ ซึ่งสามารถกระตุ้นประสาทสัมผัสหลายทางทำให้มารดาเกิดความเข้าใจ มีความมั่นใจในการนำไปปฏิบัติเห็นได้จากค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลของมารดาในการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบที่เพิ่มขึ้นหลังจากการทดลอง

ทั้งนี้การให้โปรแกรมการให้ข้อมูลนั้น ส่งผลต่อมารดามีการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลเด็กโรคปอดอักเสบดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากว่ามารดากลุ่มทดลองเห็นถึงประโยชน์ของโปรแกรมการให้ข้อมูลซึ่งประกอบด้วยการใช้วีดิทัศน์เป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียงประกอบ มีการเคลื่อนไหว สามารถกระตุ้นเร้าความสนใจให้เกิดการเรียนรู้และรับรู้ได้มากขึ้นแสดงให้เห็นขั้นตอนต่างๆ อย่างชัดเจน และหนังสือคู่มือ ซึ่งมีเนื้อหาสั้นกะทัดรัด มีภาพประกอบสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีการให้มารดาได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทำให้มารดาเกิดการเรียนรู้และรับรู้เข้าใจเกี่ยวกับโรคปอดอักเสบ และสามารถให้การดูแลเด็กโรคปอดอักเสบได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ด้านปฏิบัติการพยาบาล ผู้บริหารควรสนับสนุนการนำโปรแกรมการให้ข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลสำหรับมารดาผู้ป่วยเด็กอื่น ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้ป่วยเด็กทำให้ได้รับการดูแลต่อเนื่อง
2. ด้านการศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาควรจัดโปรแกรมการให้ข้อมูลในหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติ
3. ด้านการวิจัย ควรนำรูปแบบของโปรแกรมการให้ข้อมูลไปประยุกต์ใช้กับมารดาผู้ป่วยเด็กโรคอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization[WHO]. World Health Report1998.Switzerland:WHO Publication; 1998.

2. ศิราณี อิ่มน้ำขาว, สุพรรณิ สุ่มเล็ก, อโนทัย ตรีวานิช, ศิริจิตต์ วาสนะวัฒน์; การรับรู้อาการและแบบแผนการดูแลเด็กโรคปอดบวมที่ซ้ำของผู้ดูแล:การศึกษาในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดขอนแก่น. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2548;28(2):17-25
3. สำนักกระบวนวิชา. รายงานการเฝ้าระวังโรค จังหวัดขอนแก่นพ.ศ. 2544.
4. สำนักงานควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น. สถิติผู้ป่วยเด็กโรคปอดบวม จังหวัดขอนแก่น; 2546.
5. Orem DE., Nursing : Concept of Practice. 4thed. St.Louis: Mosby Year Book; 1991
6. ยุกดี สงวนพงษ์, นิภา อังศุภากร.ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรการดูแลตนเองของผู้ป่วยเด็กวัยเรียนโรคธาลัสซีเมียในโรงพยาบาลชัยภูมิ. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2552; 32(1) : 76- 89
7. รัชณี พจนา, จินตนา ตั้งวรพงศ์ชัย. ผลของการพยาบาลระบบสนับสนุนและให้ความรู้ต่อความสามารถของผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยเอดส์.วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2545; 25(2/3): 20-26
8. วิไล กิ่งสังวาล. การสอนสุขศึกษาโดยสื่อวีดิทัศน์เรื่องโรคตับอักเสบจากไวรัสบี. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2547; 27(2): 17-22
9. กันตพร ยอดไชย, จารุวรรณ มานะสุรการ, จารุวรรณ กฤตย์ประชา.ผลการใช้สื่อวีดิทัศน์การไอเกะ เรื่องหลักการพยาบาลผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังต่อความรู้ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2552; 32(1) : 45-57

10. สุรีพร ศรีสุทธิกลม, สุพรรณิ สุ่มเล็ก. ผลของการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของผู้ดูแลที่มีบุตรป่วยด้วยโรคหอบหืดที่ยังไม่สามารถควบคุมได้. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2552; 32 (1) : 58-66
11. วรณชนก จันทชุม. การวิจัยทางการพยาบาล: การเลือกตัวอย่างและการกำหนดขนาดตัวอย่าง. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์; 2545.
12. Polit DF., Hunger BP., Nursing research : Principles and methods. Philadelphia: W.B. Staunder; 1995
13. Orem DE., Nursing : Concept of Practice. 3rded. New York: Mc Graw Hill; 19915
14. ช่อลัดดา งอกวงษ์, จินตนา ตั้งวรพงศ์ชัย. ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมกับการเล่นบทบาทสมมติต่อการพัฒนาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเด็กวัยเรียนโรคธาลัสซีเมีย. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2552; 32(3):39-46